

ОГЛЯД ДАНИХ

Про стан здійснення правосуддя Другого апеляційного адміністративного суду за 2024 рік

Конституцією України головним пріоритетом державної політики, найвищою соціальною цінністю визнано людину, а її права і свободи та їх гарантії стали визначальними для змістовної характеристики діяльності держави.

Статтею 55 Конституції України кожному гарантовано право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Вказане право реалізується шляхом звернення до адміністративного суду, завданням якого є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ.

Положеннями статті 27 Закону України «Про судоустрій і статус судів» №1402-VIII від 02 червня 2016 року (зі змінами) до повноважень апеляційного суду віднесено здійснення аналізу судової статистики.

Викладені нижче показники статистичного звіту, а саме кількість розглянутих адміністративних справ за поданими апеляційними скаргами, якими оскаржуються рішення місцевих адміністративних судів, свідчать про важливу роль адміністративних судів, які з кожним днем все більше утверджують свої позиції в нашій державі. Проведений огляд даних надає змогу порівняти, дослідити закономірності і тенденції зміни динаміки показників апеляційного перегляду адміністративних справ.

Для відстеження динаміки здійснення правосуддя Другим апеляційним адміністративним судом в огляді були досліджені показники за 2024 рік на підставі даних офіційних статистичних звітів за формами: №1-а «Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства»; №2-а «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку адміністративного судочинства»; №2-асс «Звіт апеляційних адміністративних судів про розгляд судових справ»; №10 «Звіт про справляння, звільнення від сплати та повернення судового збору» у порівнянні із статистичними даними 2023 року.

Другий апеляційний адміністративний суд утворено в апеляційному окрузі, що включає Полтавську, Сумську та Харківську області, з місцезнаходженням у місті Харкові Указом Президента України №455/2017 від 29 грудня 2017 року «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах».

Другий апеляційний адміністративний суд здійснює апеляційний перегляд рішень та ухвал, винесених у порядку Кодексу адміністративного судочинства України (далі по тексту – КАС України) місцевими адміністративними судами (місцевими загальними судами як адміністративними судами та окружними адміністративними судами), які знаходяться у межах територіальної юрисдикції Харківського апеляційного адміністративного округу.

В Другому апеляційному адміністративному суді забезпечено автоматизовану (електронну) технологію обробки, обліку та контролю документів (справ і матеріалів) за допомогою автоматизованої системи КП «Діловодство спеціалізованого суду» та ведення діловодства у паперовій формі відповідно до Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України

від 20.08.2019 №814 (остання редакція – наказом №485 від 17.10.2023) (далі по тексту – Інструкція).

Всі без винятку дії, які супроводжують проходження адміністративних справ по стадіях адміністративного процесу в суді відбуваються у КП «Діловодство спеціалізованого суду». Це реєстрація та розподіл (перерозподіл) адміністративних справ між суддями, підготовка процесуальних документів, направлення копій судових рішень до Єдиного державного реєстру судових рішень, а також формування звітів.

Рішенням Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 №1845/0/15-21 затверджено Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі по тексту – ЄСІТС). Починаючи з 5 жовтня 2021 року офіційно функціонують три підсистеми (модулі) ЄСІТС: Електронний кабінет, Електронний суд, підсистема відеоконференцзв'язку.

За допомогою підсистем (модулів) ЄСІТС Другим апеляційним адміністративним судом проводиться своєчасна реєстрація документів та апеляційних скарг, надається можливість учасникам справи брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду за допомогою технічних засобів суду, надсилаються в електронному вигляді процесуальні та інші документи тощо.

Також, рішенням Вищої ради правосуддя від 12 жовтня 2023 року №977/0/15-23 «Про затвердження Змін до Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) ЄСІТС» (далі по тексту – Положення) приведено у відповідність норми Положення до вимог Закону України від 29 червня 2023 року №3200-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обов'язкової реєстрації та використання електронних кабінетів в ЄСІТС або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами» (введений в дію з 18 жовтня 2023 року). Встановлено обов'язкову реєстрацію в Електронному кабінеті для наступних осіб: адвокати; нотаріуси; державні та приватні виконавці; арбітражні керуючі; судові експерти; органи державної влади та інші державні органи; органи місцевого самоврядування; юридичні особи (для юридичних осіб приватного права Закон вводиться в дію з 20 лютого 2024 року). Закон встановлює, що обмін документами з такими суб'єктами здійснюється виключно через систему Електронний суд.

Статистичні дані здійснення судочинства Другим апеляційним адміністративним судом у 2024 році у порівнянні з минулим роком

Загальні відомості про розгляд апеляційних скарг у порядку адміністративного судочинства

Протягом звітного періоду до Другого апеляційного адміністративного суду надійшло 18000 адміністративних справ за апеляційними скаргами.

У звітному періоді, було забезпечено якісний розгляд справ у розумні строки. Всі ухвали про відкриття апеляційного провадження були прийняті у строки, визначені статтею 300 КАС України.

Надходження та розгляд адміністративних справ за апеляційними скаргами

Рік	Загальна кількість переглянутих судових рішень	Кількість судових рішень залишених без змін		Кількість скасованих та змінених судових рішень			Кількість визнаних нечинними судових рішень із закриттям провадження у справі	
		усього	%	усього	%	у тому числі із прийняттям нового судового рішення	усього	%
2023	10601	7295	68,8	3251	30,7	2323	55	0,5
2024	13777	7494	54,4	3667	26,6	2585	31	0,3

У порівнянні з 2023 роком відсоток скасованих та змінених судових рішень, ухвалених судами першої інстанції у 2024 році зменшився на 4,1%, що свідчить про незначне коливання якості розгляду судами першої інстанції адміністративних справ у порівнянні з попереднім роком. Основними підставами для скасування постанов та ухвал судів першої інстанції у 2024 році були порушення норм матеріального та процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи.

Рік	Загальна кількість апеляційних скарг, що перебували на розгляді	Загальна кількість нерозглянутих апеляційних скарг на кінець року	
		усього	%
2023	20520	4080	19,8%
2024	22080	4052	18,3%

Залишок нерозглянутих апеляційних скарг на кінець звітного періоду у відсотковому значенні до загальної кількості апеляційних скарг, що перебували у провадженні суду у 2024 році становить 18,3%. Даний показник зменшився у порівнянні з 2023 році, проте не суттєво.

Апеляційний перегляд рішень (постанов) судів першої інстанції у розрізі категорій адміністративних справ

У 2024 році Другим апеляційним адміністративним судом переглянуто 9832 рішення (постанови) суду першої інстанції за апеляційними скаргами.

З метою дослідження закономірності та тенденції зміни динаміки показників апеляційного перегляду адміністративних справ проаналізовано статистичні дані звітного періоду за категоріями адміністративних справ у порівнянні з минулим роком.

Категорії справи	Загальна кількість переглянутих постанов за апеляційними скаргами		2024 рік у відсотковому порівнянні з 2023 роком	Частка до загальної кількості переглянутих постанов		2024 рік у порівнянні з 2023 роком
	2023	2024		2023	2024	
Справи щодо виборчого процесу та референдуму	-	-	-	-	-	-
Справи щодо захисту політичних (крім виборних) та громадських прав	160	167	+104%	1,7	1,7	0
Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади	22	15	-131%	0,2	0,1	-0,1
Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції (крім категорій, які підсудні Верховному Суду, як суду першої інстанції)	38	22	-142%	0,4	0,2	-0,2

Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів	155	151	-102%	1,7	1,5	-0,2
Справи що виникають з відносин публічної служби	1944	2311	+119%	20,8	23,5	+2,7
Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики	452	573	+127%	4,8	5,8	+1
Справи з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування	256	127	-150%	5,7	1,3	-4,4
Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища	56	10	-182%	0,6	0,1	-0,5
Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства	2227	2145	-104%	23,9	21,8	-2,1
Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики	3167	3534	+112%	33,9	35,9	+2
Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної	839	770	-108%	9	7,8	-1,2

безпеки та оборони України						
Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту	16	7	-163%	0,2	0,1	-0,1
Інші справи	-	-	-	-	-	-
Усього:	9332	9832	+105%	-	-	-

Загальна кількість переглянутих рішень(постанов) у 2024 році збільшилась на 105%, оскільки і надходження у порівнянні з 2023 роком було більше.

У порівнянні з 2023 роком збільшилась частка до загальної кількості переглянутих постанов у категоріях: справи що виникають з відносин публічної служби (+2,7); справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики (+1); справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики (+2). Крім цього, значно зменшилась частка до загальної кількості переглянутих постанов у категоріях: справи з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування (-4,4); справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства (-2,1); справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України (-1,2).

Розгляд позовних заяв та справ у порядку адміністративного судочинства

Відповідно до положень абзацу 2 частини 3 статті 22 КАС, апеляційним адміністративним судам як судам першої інстанції підсудні справи за позовами про примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, а також спори за участю суб'єктів владних повноважень з приводу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та спори, що виникають у зв'язку з проведенням та/або визначенням результатів конкурсу з визначення приватного партнера та концесійного конкурсу.

У звітному періоді на розгляді Другого апеляційного адміністративного суду, як суду першої інстанції перебували 6 справ, жодна з яких не надійшла у звітному періоді. На кінець звітного періоду кількість не розглянутих справ за позовними заявами становить 6 справ, тобто жодна справа не була розглянута протягом звітного періоду.

Провадження у справах щодо перегляду судових рішень за апеляційними скаргами

Апеляційні скарги	Переглянуто	Відмовлено у відкритті провадження	Повернуто скарг	Залишено без розгляду	Відкрито провадження	Закінчено провадження			Кількість нерозглянутих
						Усього	Задоволено	Закрито провадження	
Усього, у тому числі:	22080	1436	5314	5	12187	11273	3698	79	4052

На рішення (постанови)суду першої інстанції	20180	1331	5129	3	10806	9901	2944	67	3816
На ухвали суду першої інстанції	1900	105	185	2	1381	1372	754	12	236

У 2024 році на розгляді Другого апеляційного адміністративного суду перебувало 22080 адміністративних справ за апеляційними скаргами, у тому числі надійшло у звітному періоді 18000 справ. Із загальної кількості апеляційних скарг, які знаходяться на розгляді суддів, ухвалено остаточне судові рішення у 18028 справах або у 81%.

Залишок справ за апеляційними скаргами, щодо яких не ухвалено остаточне рішення, у звітному періоді склав 4052 справ, або 18%, що у порівнянні з 2023 роком на 1% менше.

Протягом звітного періоду повернуто 5314 апеляційних скарг, що від загальної кількості остаточних рішень складає 24%, у тому числі у зв'язку з відкликанням апеляційної скарги – 20 справ. Відмовлено у відкритті апеляційного провадження по 1436 скаргам, що складає 6,5%.

У звітному періоді у 12187 справах відкрито апеляційне провадження. По 11273-апеляційне провадження закінчено, що складає 51% від загальної кількості розглянутих справ, у тому числі із задоволенням апеляційної скарги – 3698 (17%) справ.

Закрито апеляційне провадження по 79 справах, або 0,3%, у тому числі у зв'язку з прийняттям відмови від апеляційної скарги у 47 справах.

Із порушенням строків, передбачених КАСУ, розглянуто 3998 справи.

У звітному періоді у провадженні Другого апеляційного адміністративного суду перебувало 20180 (91%) апеляційних скарг на рішення (постанови) суду першої інстанції та 1900 (7%) апеляційні скарги на ухвали суду першої інстанції.

Результати розгляду справ за апеляційними скаргами поданими на рішення (постанови) судів першої інстанції

За звітний період суддями Другого апеляційного адміністративного суду переглянуто 9832 рішення (постанови) судів першої інстанції.

За результатами апеляційного перегляду рішень місцевих адміністративних судів (місцевих загальних судів як адміністративних судів та окружних адміністративних судів), які знаходяться у межах територіальної юрисдикції Харківського апеляційного адміністративного округу залишено без змін 6888 або 70%; змінено 335 рішень, або 3%; скасовано 2582 рішень, або 26%; визнано нечинним із закриттям провадження 27 рішення, або 0,3%.

За наслідками скасування рішень (постанов) суду першої інстанції:

- по 39 справах прийнято постанову про закриття провадження у справі;
- по 2 справах направлено до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю;
- по 46 справах позовну заяву залишено без розгляду;
- по 2495 справах прийнято нове судові рішення.

Підставами скасування рішень (постанов) суду першої інстанції із прийняттям нового судового рішення стало:

- по 14 справах – неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи (0,5%)
- по 2495 справах – порушення норм матеріального або процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи (99%).

Отже, основною підставою для скасування рішень судів першої інстанції та ухвалення нових постанов було порушення норм матеріального або процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи.

Апеляційний перегляд рішень (постанов) судів першої інстанції у розрізі категорій адміністративних справ

Найбільшу частку переглянутих рішень судів першої інстанції у адміністративних справах, а саме, у 3534 справах, або 36% від їх загальної кількості, становили рішення у справах з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики. Серед них найпоширеніші: зі спорів щодо управління, нагляду, контролю та інших владних управлінських функцій – у 3107 справах, або 88% від загальної кількості справ зазначеної вище категорії; зі спорів щодо соціального захисту (крім соціального страхування) – у 142 справах, або 4% від загальної кількості справ зазначеної вище категорії; зі спорів праці, зайнятості населення у 160 справах, або 4,5% від загальної кількості справ зазначеної вище категорії. За результатами апеляційного розгляду справ вказаної категорії 2336 рішень (66%) залишено без змін, 1180 (33%) - змінено та скасовано, 18 (0,5%) – визнано нечинними із закриттям провадження у справі.

Також, значну кількість рішень – 2311, або 23,5% від їх загальної кількості було переглянуто по справах зі спорів з приводу відносин публічної служби. Серед них найпоширеніші: зі спорів щодо проходження публічної служби – у 1282 справах, або 55% від загальної кількості справ зазначеної категорії; зі спорів щодо звільнення з публічної служби – у 1018 справах, або 44% від загальної кількості справ зазначеної вище категорії. За результатами апеляційного розгляду справ вказаної категорії 1671 рішення (72%) залишено без змін, 638 рішень (28%) – змінено та скасовано, 2 рішення (0,09%) – визнано нечинними із закриттям провадження у справі.

Вагому частку переглянутих рішень судів першої інстанції становила категорія справ з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства – 2145 рішення, або 61% від їх загальної кількості. Серед них найпоширеніші: зі спорів щодо реалізації податкового контролю – у 1118, або 52% від загальної кількості справ зазначеної вище категорії ; зі спорів щодо адміністрування окремих податків, зборів, платежів – у 851 справі, або (40%) від загальної кількості справ зазначеної вище категорії. За результатами апеляційного розгляду справ вказаної категорії 1709 рішень (80%) залишено без змін, 434 рішень (20%) – змінено та скасовано, 2 рішення (0,09%) - визнано нечинними із закриттям провадження у справі.

Категорії справ	Загальна кількість переглянутих рішень (постанов) за апеляційними скаргами по категоріях	Кількість рішень (постанов), залишених без змін	Кількість рішень (постанов) змінених та скасованих	Скасовані та змінені рішення від загальної кількості справ в категорії	Скасовані та змінені рішення від загальної кількості переглянутих справ

Справи щодо виборчого процесу та референдуму	-	-	-	-	-
Справи щодо захисту політичних (крім виборних) та громадських прав	167	108	58	35%	0,59%
Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади	15	13	2	13%	0,02%
Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції (крім категорій, які підсудні Верховному Суду, як суду першої інстанції)	22	16	5	23%	0,05%
Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів	151	98	51	34%	0,52%
Справи що виникають з відносин публічної служби	2311	1671	638	28%	6,49%
Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики	573	428	145	25%	1,47%
Справи з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування	127	82	45	35%	0,46%
Справи з приводу охорони					

навколишнього природного середовища	10	6	4	40%	0,04%
Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства	2145	1709	434	20%	4,41%
Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики	3534	2336	1180	33%	12%
Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України	770	416	353	46%	3,59%
Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту	7	5	2	28%	0,02%
Інші справи:	-	-	-	-	-
Усього:	9832	6888	2917	-	-

Слід зазначити, що за результатами перегляду рішень (постанов) судів першої інстанції в жодній категорії адміністративних справ, відсоток скасованих та змінених не перевищує 46% від загальної кількості справ у категорії.

Разом з цим, аналіз вказаних статистичних даних свідчить про те, що при вирішенні спорів судами першої інстанції у деяких категоріях адміністративних справ виникли певні труднощі, що призводило до подальшого скасування або зміни рішень Другим апеляційним адміністративним судом.

Найбільшу складність викликали спори у справах щодо:

- забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України (46% скасованих та змінених рішень від загальної кількості справ у цій категорії);
- з приводу охорони навколишнього природного середовища (40% скасованих та змінених рішень від загальної кількості справ у цій категорії);

- захисту політичних (крім виборних) та громадських прав (35% скасованих та змінених рішень від загальної кількості справ у цій категорії);
- з приводу регулювання містобудівної діяльності та землекористування (35% скасованих та змінених рішень від загальної кількості справ у цій категорії);
- примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (34% скасованих та змінених рішень від загальної кількості справ у цій категорії);
- з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики (33% скасованих та змінених рішень від загальної кількості справ у цій категорії).

Апеляційний перегляд рішень (постанов) судів першої інстанції у розрізі областей

Юрисдикція Другого апеляційного адміністративного суду поширюється на Харківську, Полтавську та Сумську області. Поряд із окружними адміністративними судами судочинство за правилами КАС України здійснювалось місцевими загальними судами.

Аналізуючи роботу Другого апеляційного адміністративного суду упродовж звітного періоду, слід зазначити, що найбільша кількість розглянутих справ за апеляційними скаргами, поданими на рішення (постанови), ухвалені Харківським окружним адміністративним судом – 5023, або 52% від загальної кількості переглянутих рішень.

Кількість розглянутих справ за апеляційними скаргами на рішення (постанови), ухвалені місцевими адміністративними судами Полтавської області складає:

Суди першої інстанції	Переглянуто рішень (постанов) суду, од.	Рішень(постанов) суду, од				Відсоток скасованих рішень (постанов) у 2023 році	Відсоток скасованих рішень (постанов) у 2024 році
		залишено без змін	змінено	скасовано	визнано нечинними із закриттям провадження		
Усього у тому числі:	9832	6888	335	2495	27	25%	25%
Полтавська область	3112	2298	96	715	3	23%	23%
Сумська область	1695	1338	32	323	2	25%	19%
Харківська область	5023	3251	207	1543	22	33%	31%

У 2024 році найбільша кількість скасованих рішень (постанов) ухвалена судами Харківської та Полтавської областей – 31% та 23%, відповідно, від загальної кількості переглянутих судових рішень, ухвалених судами цієї області.

Апеляційний перегляд рішень (постанов) місцевих судів Харківської області та Харківського окружного адміністративного суду

За звітний період Другим апеляційним адміністративним судом переглянуто 5023 рішень (постанов) судів Харківської області, або 52% від загальної кількості переглянутих рішень, з яких скасовано 1543.

- із залишенням позовної заяви без розгляду – 22 (1,4% від загальної кількості скасованих рішень цього суду);
- із закриттям провадження у справі – 23 (1,5% від загальної кількості скасованих рішень цього суду);
- з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю – 0
- із прийняттям нового судового рішення – 1498 (97% від загальної кількості скасованих рішень цього суду).

Основними підставами для скасування рішень судів першої інстанції із прийняттям нового судового рішення були:

- по 1482 справі – порушення норм матеріального або процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи;
- по 11 справах – неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи.

Найбільшу кількість серед місцевих судів Харківської області скасованих та змінених оскаржуваних рішень (постанов) було ухвалено Держинським районним судом м.Харкова – 14, або 58% від переглянутих рішень вказаного суду та Київським районним судом м.Харкова – 11, або 39% від переглянутих рішень вказаного суду.

Харківським окружним адміністративним судом ухвалено 4814 рішень (постанов), які переглянуті у 2024 році Другим апеляційним адміністративним судом, це складає 96% від загальної кількості оскаржуваних рішень по Харківській області.

Із вказаних рішень 30% скасовано:

- 22 рішення (1,5%) – із залишенням позовної заяви без розгляду;
- 21 рішення (1,4%) – із закриттям провадження у справі (усього);
- 1417 рішень (97%) – із прийняттям нового судового рішення, у тому числі :

- у зв'язку з неправильним застосуванням норм матеріального або порушенням норм процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи – 1404 (99%);
- у зв'язку з неповним з'ясуванням судом обставин, що мають значення для справи – 45 (1%).

Кількість визнаних нечинними судових рішень (постанов) із закриттям провадження у справі – 21 (0,4%).

Апеляційний перегляд рішень (постанов) місцевих судів Полтавської області та Полтавського окружного адміністративного суду

За звітний період Другим апеляційним адміністративним судом переглянуто 3112 рішення (постанови) судів Полтавської області, або 32% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 715 рішень (постанов):

- із залишенням позовної заяви без розгляду – 17 (2,3% від загальної кількості скасованих рішень цього суду)
- із закриттям провадження у справі – 14 (3,2% від загальної кількості скасованих рішень цього суду)
- з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю – 2 (0,3% від загальної кількості скасованих рішень цього суду)
- із прийняттям нового судового рішення – 682 (95,3% від загальної кількості скасованих рішень цього суду)

Основними підставами для скасування рішень судів першої інстанції із прийняттям нового судового рішення були:

- по 677 справі – порушення норм матеріального або процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи;
- по 2 справах – неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи.

Найбільшу кількість серед місцевих судів Полтавської області скасованих та змінених оскаржуваних рішень (постанов) було ухвалено Октябрським районним судом Полтавської області – 21, або 64% від переглянутих рішень вказаного суду, Полтавським районним судом Полтавської області – 14, або 54% від переглянутих рішень вказаного суду, Автозаводським районним судом м.Кременчука – 22, або 56% від переглянутих рішень вказаного суду, Київським районним судом м.Полтави – 10 або 53% від переглянутих рішень вказаного суду.

Полтавським окружним адміністративним судом ухвалено 2887 рішень (постанов), які переглянуті у 2024 році Другим апеляційним адміністративним судом, це складає 93 % від загальної кількості оскаржуваних рішень по Полтавській області.

Із вказаних рішень 21% скасовано:

- 17 рішень (5,2%) – із залишенням позовної заяви без розгляду;
- 13 рішень (4%) – із закриття провадження у справі;
- 573 рішення – із прийняттям нового судового рішення, у тому числі:
 - у зв'язку з неправильним застосуванням норм матеріального або порушенням норм процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи – 572 (99,9%);
 - у зв'язку з неповним з'ясуванням судом обставин, що мають значення для справи – 0.

Кількість визнаних нечинними судових рішень (постанов) із закриттям провадження у справі – 3 (0,1%).

Апеляційний перегляд рішень (постанов) місцевих судів Сумської області та Сумського окружного адміністративного суду

За звітний період Другим апеляційним адміністративним судом переглянуто 1695 рішень (постанов) Сумської області, або 17% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 323 (19%) рішень (постанов):

- із залишенням позовної заяви без розгляду – 7 (2,2% від загальної кількості скасованих рішень цього суду);
- із закриттям провадження у справі – 2 (0,6% від загальної кількості скасованих рішень цього суду);
- з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю – 0;
- із прийняттям нового судового рішення – 314 (97%).

Основними підставами для скасування рішень судів першої інстанції із прийняттям нового судового рішення були:

- по 309 справах – порушення норм матеріального або процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи;
- по 1 справі – неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи.

Найбільшу кількість серед місцевих судів Сумської області скасованих та змінених оскаржуваних рішень (постанов) було ухвалено Зарічанським районним судом м.Сум – 17, або 48,5% від переглянутих рішень вказаного суду та Ковпаківським районним судом м.Сум – 16, або 47% від переглянутих рішень вказаного суду.

Сумським окружним адміністративним судом ухвалено 1560 рішень (постанови), які переглянуті у 2024 році Другим апеляційним адміністративним судом, це складає 92 % від загальної кількості оскаржуваних рішень по Сумській області.

Із вказаних рішень 17% скасовано:

- 5 – із залишенням позовної заяви без розгляду;
- 2 – із закриттям провадження у справі;
- 255 – із прийняттям нового судового рішення, у тому числі:
 - у зв'язку з неправильним застосуванням норм матеріального або порушенням норм процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи – 252 (98,8%)
 - у зв'язку з неповним з'ясуванням судом обставин, що мають значення для справи – 0.

Кількість визнаних нечинними судових рішень (постанов) із закриттям провадження у справі – 2 (0,2%).

Апеляційний перегляд ухвал судів першої інстанції

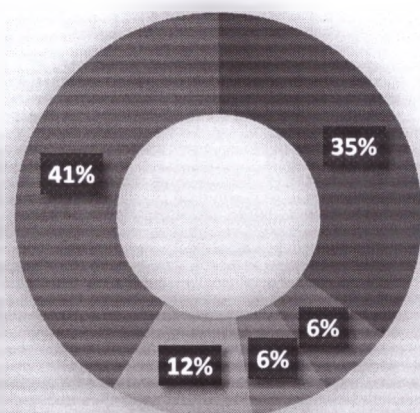
За звітний період суддями Другого апеляційного адміністративного суду переглянуто 1360 ухвал судів першої інстанції, з них 606 (44,5%) залишено без змін.

Кількість визнаних нечинними ухвал із закриттям провадження у справі – 4 (0,3%). Від загальної кількості переглянутих ухвал скасовано та змінено 750 (55%).

За результатами скасування ухвал судів першої інстанції, судом апеляційної інстанції ухвалено такі судові рішення:

- направлено справу для продовження розгляду (у разі скасування ухвали, яка перешкоджає подальшому провадженню у справі) – у 620 справах (85% від загальної кількості скасованих ухвал);
- закрито провадження – у 0 справах.
- постановлено нову ухвалу – у 90 справах (12,4%).

Переглянуті ухвали судів першої інстанції за видом

- про повернення позовної заяви - 475
- про відмову у відкритті провадження - 85
- про закриття провадження у справі - 84
- про залишення позовної заяви без розгляду - 156
- інші - 560

Протягом звітного періоду Другим апеляційним адміністративним судом переглянуто:

- 475 ухвал про повернення позовної заяви, що складає 35% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 352, або 74%;
- 85 ухвал про відмову у відкритті провадження у справі, що складає 6% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 40, або 47%;
- 84 ухвали про закриття провадження у справі, що складає 6% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 40, або 48%;
- 156 ухвал про залишення заяви без розгляду, що складає 11% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 93, або 60%;
- 560 ухвал щодо інших процесуальних дій, що складає 41% від загальної кількості переглянутих, з яких скасовано 201 ухвалу, або 36%.

Апеляційний перегляд ухвал судів першої інстанції в розрізі областей

У 2024 році Другим апеляційним адміністративним судом розглянуто 1360 справ, у яких були оскаржені ухвали судів першої інстанції.

Слід зазначити, що найбільша кількість переглянутих ухвал судів першої інстанції, припала на ухвали, постановлені судами Харківської області - 715 справ за апеляційними скаргами на ухвали судів першої інстанції, що складає 53% від загальної кількості переглянутих ухвал.

Суди першої інстанції	Переглянуто ухвал суду	Ухвали суду першої інстанції				Відсоток змінених та скасованих ухвал
		залишено без змін	змінено	скасовано	Визнано нечинними із закриттям провадження	
Усього	1360	606	24	726	4	55%
	432	202	7	223	-	28%

Полтавська область						
з них Полтавським окружним адміністративним судом	399	193	7	199	-	52%
Сумська область	213	101	4	107	1	52%
з них Сумським окружним адміністративним судом	196	94	4	97	1	51,5%
Харківська область	715	303	13	396	3	57%
з них Харківським окружним адміністративним судом	682	288	13	378	3	57%

Враховуючи співвідношення за результатами перегляду ухвал по кожній області окремо, вбачається, що найбільша кількість скасованих ухвал (29% від загальної кількості переглянутих ухвал судів першої інстанції), постановлена судами Харківської області.

У порівнянні з попереднім звітним періодом кількість переглянутих ухвал від загальної кількості збільшилась по Харківській області у 2024 році на 5 справ більше, ніж у 2023 році, по Полтавській області – на 120 справ. По Сумській області спостерігається зменшення кількості переглянутих ухвал від загальної кількості у 2024 році на 34 справи менше, ніж у 2023 році.

Відсоток змінених та скасованих ухвал у порівнянні з 2023 роком по Харківській області збільшився на 1%, по Сумській області зменшився на 12%, по Полтавській області збільшився на 55%.

Розгляд заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами

Упродовж 2024 року на розгляді Другого апеляційного адміністративного суду перебувало 13 заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, що на 21 заяву менше, ніж показник 2023 року.

У звітному періоді закінчено провадження за заявами щодо перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами та відмовлено у задоволенні заяви по 6 справах (46% від справ, що перебували на розгляді), повернуто заяву по 3 справах (24%), відмовлено у відкритті по 2 справах (15%).

Підставами для перегляду судового рішення були:

- 3 заяви (100%) з істотними для справи обставинами, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду.

Залишок на кінець 2024 року становив 3 заяви, або 24% від загальної кількості заяв, що перебували на розгляді. Цей показник зменшився у порівнянні з 2023 роком на 4 заяви.

Динаміка якості розгляду адміністративних справ Харківським, Полтавським та Сумським окружними адміністративними судами

Найменування суду	Скасовані судові рішення (ухвали, постанови)				Динаміка
	2023 рік		2024 рік		
	кількість	відсоток*	кількість	відсоток*	
Усього	2966	100%	3308	100%	
Харківський окружний адміністративний суд	1481	50%	1838	56%	+6%
Полтавський окружний адміністративний суд	730	24,5%	804	24%	-0,5%
Сумський окружний адміністративний суд	432	14,5%	359	10,9%	-3,6%

* Відсоток від загальної кількості скасованих судових рішень місцевих адміністративних судів, які знаходяться у межах територіальної юрисдикції Харківського апеляційного адміністративного округу

Відомості щодо справляння, звільнення від сплати та повернення судового збору

У 2024 році сума фактично сплаченого судового збору на рахунок Другого апеляційного адміністративного суду склала **36 579 130 грн**:

- **36 576 746 грн** - за подання до адміністративного суду апеляційної скарги на рішення суду, заяви про приєднання до апеляційної скарги на рішення суду, заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами (34 737 868); за подання апеляційної скарги на ухвалу суду, заяви про приєднання до апеляційної скарги на ухвалу суду (1 816 716).
- **2 384 грн** – за повторну видачу копії судового рішення (564 грн), за видачу в електронному вигляді копії технічного запису судового засідання (1820 грн), за виготовлення копій документів, долучених до справи (0).

У 2023 році сума фактично сплаченого судового збору складала 33 834 992 грн, що на 2 744 138 грн. менше, ніж у 2024 році.

Згідно зі статтею 7 Закону України «Про судовий збір», у 2024 році було повернуто судового збору на суму **2 708 239**, що на 581 580 грн. більше ніж у 2023 році, в якому сума повернутого судового збору складала 2 126 659 грн.

Чинним законодавством встановлено вичерпний перелік основних причин повернення судового збору, це зокрема: зменшення розміру позовних вимог або внесення судового збору в більшому розмірі, ніж встановлено законом; повернення заяви або скарги; відмова у відкритті провадження у справі; залишення заяви або скарги без розгляду; закриття (припинення) провадження у справі.

Відповідно до вимог положень статті 5 та статті 8 Закону України «Про судовий збір», Другим апеляційним адміністративним судом **звільнено від сплати судового збору або зменшено розмір судового збору на суму 1 586 725 грн**. У минулому році аналогічний показник становив 785 923 грн, що свідчить про збільшення показника на суму 800 802 та є наслідком посиленого знаходження на розгляд суду позовних заяв, апеляційних скарг, заяв, клопотань, тощо.

Також слід зазначити, що у 2024 році **розрахункова сума судового збору пільгових категорій складала 1 435 813, що на 847 717 грн більше, ніж у 2023 році (588 096).**

У розрізі поданих заяв по окремим пільговим категоріям становила:

- 133 436 – позивачі – у справах про стягнення заробітної плати та поновлення на роботі;
- 1817 – особи з інвалідністю внаслідок Другої світової війни та сім'ї воїнів(партизанів), які загинули чи пропали безвісти, і прирівняні до них у встановленому порядку особи;
- 441 978 – особи з інвалідністю I та II груп, законні представники дітей з інвалідністю і недієздатних осіб з інвалідністю;
- 106 592 – позивачі – громадяни, віднесені до 1 та 2 категорій постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- 57 491 – військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, - у справах, пов'язаних з виконанням військового обов'язку, а також під час виконання службових обов'язків;
- 680 569 – учасники бойових дій, постраждалі учасники Революції Гідності, Героїв України – у справах, пов'язаних з порушенням їхніх прав;
- 7 268 – позивачі у справах у порядку, визначеному статтею 12 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»;
- 4 845 – засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк та до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, а також особи, взяті під варту, - справах, пов'язаних із питаннями, які вирішуються судом під час виконання вироку відповідно до статті 537 Кримінального процесуального кодексу України, у разі відсутності на їхніх особових рахунках коштів, достатніх для сплати судового збору.

Заходи, вжиті Другим апеляційним адміністративним судом, для підвищення рівня здійснення судочинства

Протягом 2024 року для врахування в роботі та з метою підвищення якості розгляду справ Другий апеляційний адміністративний суд засобами електронного зв'язку направляв місцевим адміністративним судам правові висновки та огляд судової практики Верховного Суду. Зазначені листи були враховані у роботі Другого апеляційного адміністративного суду.

Систематично здійснювалась робота з вивчення і узагальнення судової практики та надавалась методична допомога адміністративним судам першої інстанції у застосуванні законодавства; кожне півріччя аналізувались причини скасування та зміни судових рішень Другого апеляційного адміністративного суду. Обговорювались проблемні питання, які виникають під час розгляду окремих категорій справ, стан дотримання процесуальних строків розгляду судових справ, надіслання процесуальних документів сторонам по справі, стан дотримання Другим апеляційним адміністративним судом законодавства України щодо своєчасного внесення судових рішень до Єдиного державного реєстру судових рішень, а також, положень нової редакції КАС України.

З метою забезпечення єдності судової практики у застосуванні норм процесуального та матеріального права, судом апеляційної інстанції аналізувалась інформація Верховного Суду про результати розгляду Верховним Судом адміністративних справ, актуальні та усталені правові позиції Верховного Суду.

У звітному періоді Другим апеляційним адміністративним судом було проведено наступні узагальнення та аналізи судової практики з актуальних питань застосування законодавства:

- Аналіз причин змін і скасування Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду та Великою Палатою Верховного Суду судових рішень Другого апеляційного адміністративного суду, переглянутих у 2023 році;

- Узагальнення судової практики за результатами розгляду адміністративних справ у сфері проходження служби;

- Аналіз причин змін і скасування Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду та Великою Палатою Верховного Суду судових рішень Другого апеляційного адміністративного суду, переглянутих у першому півріччі 2024 року;

- Узагальнення судової практики застосування адміністративними судами першої інстанції глав 1-2 розділу II Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду та вирішення адміністративних справ.

Наведені вище узагальнення судової практики, крім аналізів причин скасування Верховним Судом судових рішень Другого апеляційного адміністративного суду, були надіслані судам першої інстанції для ознайомлення та врахування у роботі при здійсненні судочинства.

Аналізи причин скасування Верховним Судом судових рішень Другого апеляційного адміністративного суду були розглянуті на зборах суддів.

Надання місцевим адміністративним судам Другого апеляційного округу методичної та практичної допомоги щодо здійснення судочинства та вжиття заходів щодо аналізу судової практики залишається важливим напрямком роботи суду на наступний рік.

Фактори, що породжують зміну динаміки показників судової статистики

За підсумками проведеного огляду даних про стан здійснення судочинства Другого апеляційного адміністративного суду у 2024 році можна зробити висновок, що у звітному періоді значно збільшилось надходження та кількість розглянутих адміністративних справ за апеляційними скаргами у порівнянні з показниками 2023 року, у зв'язку із збільшенням надходження справ за певними категоріями, а саме: справи що виникають з відносин публічної служби, справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики, справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та спорів у сфері публічної житлової політики.

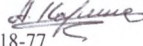
Основним фактором, який вплинув на зміну динаміки показників судової статистики, є неоднакове застосування судами першої інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що призводить до ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. Також прийняття нового законодавства та внесення змін до існуючого вплинуло на кількість справ та їх розгляд.

Дані судової статистики Другого апеляційного округу використовуються для вивчення та узагальнення судової практики по окремим категоріям справ, а також для враховуються при плануванні заходів щодо надання методичної допомоги у застосуванні законодавства судами першої інстанції під час розгляду судових справ.

Голова суду

Армен БЕГУНЦ

Головний спеціаліст відділу
Зуб К.О.
(057)700-18-77